

післявоєнний період, що стане одним із драйверів післявоєнного економічного відродження України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брич. В. Я. Туроперейтинг : підруч. / за заг. ред. д.е.н., проф. В. Я. Брича. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2017. 440 с.
2. Опря Богдан. Туроперейтинг у сучасних умовах: ефективні стратегії співпраці з партнерами та постачальниками. *Економіка та суспільство*. 2025. № 82. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-28> (дата звернення : 07.11.2025)
3. Щука Г. П. Туроперейтинг : у питаннях та відповідях : навч. посіб. Берегове : ЗУІ, 2023. 99 с.
4. Philip Kotler, Gary Armstrong. Principles of Marketing. 17th Edition. Pearson Education Limited, 2017. 736 p.

О. А. Новак, І. С. Зігунова

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

ГАРМОНІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ З НОРМАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті розглянуто процес гармонізації організаційно-правових механізмів туристичної діяльності України з нормами Європейського Союзу. Визначено основні напрями вдосконалення правового регулювання туризму: оновлення законодавства, створення Єдиного туристичного реєстру, запровадження механізмів споживчого захисту (ADR, ECC-Net) та посилення інституційної спроможності ДАРТ. Наголошено, що впровадження європейських стандартів управління, прозорості та цифровізації забезпечить інтеграцію України у спільний туристичний простір ЄС і сприятиме післявоєнному економічному відновленню держави.

Ключові слова: туризм, правове регулювання, Європейський Союз, інтеграція, споживчий захист, гармонізація.

The article examines the harmonization of Ukraine's organizational and legal mechanisms of tourism with the norms of the European Union. The main directions for improving tourism regulation are identified: updating legislation, establishing a Unified Tourism Register, introducing consumer protection mechanisms (ADR, ECC-Net), and strengthening the institutional capacity of the State Agency for Tourism Development. It is emphasized that implementing European standards of governance, transparency, and digitalization will ensure Ukraine's integration into the EU's common tourism space and promote the country's post-war economic recovery.

Keywords: tourism, legal regulation, European Union, integration, consumer protection, harmonization.

Постановка проблеми. Сфера туризму є важливим чинником соціально-економічного розвитку України, який сприяє віднов-

ленню економіки, міжнародній інтеграції та формуванню позитивного іміджу держави. Проте чинне законодавство у сфері туризму має низку недоліків – від відсутності єдиного туристичного реєстру до недостатнього захисту прав споживачів і слабкої гармонізації з нормами Європейського Союзу. В умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення актуалізується потреба у вдосконаленні організаційно-правових механізмів регулювання туристичної діяльності з урахуванням європейського досвіду.

Мета роботи – виявлення організаційно-правових засад туристичної діяльності в Україні та Європейському Союзі та можливості для їх імплементації у спільний туристичний простір.

Європейський Союз визначає туризм як одну з провідних галузей економіки, однак його компетенції мають допоміжний характер, що закріплено у статті 195 Договору про функціонування ЄС [3]. ЄС координує діяльність держав-членів, визначає спільні стандарти якості та безпеки, стимулює сталий розвиток і цифрову трансформацію сфери. Основу правового регулювання складають директиви та регламенти, серед яких ключове місце посідає Директива (ЄС) 2015/2302 про пакетні та пов'язані послуги, що забезпечує прозорість ринку та належний захист прав туристів. Європейська система вирізняється ефективними інституціями споживчого захисту – ECC-Net і CPC, які гарантують транскордонне вирішення спорів і контроль за дотриманням прав споживачів.

Разом з тим, ЄС стикається з низкою викликів. Зокрема, визначення «пакетного туру» виявляється застарілим через поширення динамічного пакетування і цифрових платформ, тоді як ринок онлайн-посередників (OTAs) залишається слабо врегульованим. Крім того, механізми контролю в країнах-членах не завжди узгоджені, а рівень обізнаності туристів про їхні права залишається недостатнім [7].

Попри ці труднощі, гармонізація законодавства між Україною та ЄС має стратегічне значення: для України – це шанс модернізувати галузь, для ЄС – можливість інтегрувати український ринок у спільний туристичний простір.

Під час війни туристичний сектор України зазнав масштабних руйнувань, скорочення ділової активності та втрати значної частини ресурсів. Водночас триває адаптація галузі до стандартів ЄС, зокрема через цифровізацію процесів, розвиток внутрішнього туризму та оновлення законодавчої бази. Важливим напрямом є

також відновлення культурної спадщини за підтримки ЮНЕСКО та ЄС. Ініціатива Team Europe for Cultural Heritage in Ukraine передбачає фінансування понад 60 проєктів із 2025 року [4].

За даними Eurostat [6], туризм Європейського Союзу демонструє поступове зростання після пандемії, з акцентом на цифровізацію, екологічність і підвищення якості послуг. Ці тенденції формують орієнтири для відновлення української туристичної галузі в умовах євроінтеграції.

Водночас як підкреслює Європейська Комісія [5], підтримка культурної спадщини та туристичних ініціатив України в межах програм Creative Europe і Ukraine Facility є частиною ширшої стратегії ЄС із післявоєнного відновлення країни.

Рисунок 1. Напрями розвитку правового регулювання туризму в Україні [1; 4; 5].

Як видно з рисунку 1, практична послідовність кроків має бути «право – дані – інституції»: спочатку узгоджені норми, далі – ЄТР як інструмент обліку й контролю, і паралельно – посилення ДАРТ/нацради з чіткими KPI.

Післявоєнне відродження туризму базується на поєднанні фінансових, інформаційних, цифрових та культурних механізмів. Пріоритетні напрями включають: оновлення нормативно-правової бази через розробку «Туристичного кодексу», створення Єдиного

туристичного реєстру (ЄТР), розвиток системи споживчого захисту, податкові стимули та відновлення культурних об'єктів за підтримки партнерів ЄС. Таким чином, післявоєнний туризм може стати рушійною силою економічного зростання, якщо держава запровадить сучасну європейсько-орієнтовану модель управління.

Як зазначає І. В. Яковюк [2], гармонізація не зводиться до формального копіювання норм ЄС – це механізм поступового узгодження правових систем. Україна має завершити імплементацію Директиви 2015/2302, приєднатися до ECC-Net, створити систему ADR і запровадити європейські стандарти сталого туризму.

Гармонізація законодавства – складний і багаторівневий процес. Він вимагає не лише технічної адаптації нормативних актів, але й інтеграції європейських принципів та цінностей у національне правове поле. Цей процес передбачає участь державних інституцій, бізнесу, наукових кіл і громадянського суспільства, що забезпечує комплексність і баланс у законодавчих змінах [1].

Таблиця 1

Напрями гармонізації українського законодавства з правовими нормами Європейського Союзу в сфері туризму та суміжних галузях [1; 6].

Напрямок	Зроблені кроки	Подальші завдання
Туристичні послуги	Законопроект про туризм, створення ЄТР	Повна імплементація Директиви 2015/2302, приєднання до ECC-Net, ADR
Цифрові послуги і права споживачів	Закон «Про цифровий контент та цифрові послуги» (2023), часткова імплементація Директив 2019/770/ЄС, 2011/83/ЄС	Відображення принципу «розумного строку», оновлення контенту, прозорість онлайн-ринків
Санітарні та фітосанітарні заходи (СФЗ)	Запроваджено НАССР, визнано еквівалентність сертифікації насіння	Гармонізація понад 250 норм ЄС, розширення доступу на ринок ЄС
Транспорт і мобільність	Виконання Угоди про «відкрите небо», застосування Регламенту 261/2004	Імплементація Регламенту 1371/2007 (залізничні пасажери), інтеграція у спільний ринок перевезень
Культурна спадщина	Виділено 7,3 млрд грн у 2023 р.; участь у програмах Creative Europe, Ukraine Facility	Розширення участі у програмах ЄС, залучення фондів на відновлення пам'яток

Дані таблиці 1 показують, що «вузьким місцем» лишається споживчий захист (ADR/ECC-Net) та транспортні права пасажирів; їхнє доведення до стандартів ЄС дасть найбільший коротко-строковий ефект для туристів.

Отже, гармонізація туристичного законодавства України з правом ЄС є не лише умовою вступу, а й чинником підвищення конкурентоспроможності, залучення інвестицій та розвитку стійкого європейського туристичного простору.

Висновки. Гармонізація організаційно-правових механізмів туристичної діяльності України з нормами ЄС є ключовою умовою відновлення та інтеграції галузі у спільний європейський простір. Вона передбачає оновлення законодавства (зокрема імплементацію Директиви 2015/2302), створення Єдиного туристичного реєстру, запровадження систем ADR/ECC-Net для захисту споживачів і посилення ролі ДАРТ. Реалізація цих кроків сприятиме формуванню прозорої, цифровізованої та конкурентоспроможної системи управління туризмом, що відповідатиме стандартам ЄС і стане рушійною силою післявоєнного економічного розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пікуля Т. О. Гармонізація законодавства в процесі переговорів про вступ України до Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 474–476. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/112> (дата звернення : 26.10.2025).
2. Яковюк І. В. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми теорії і практики. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі; Національна академія прав. наук України; НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Оберіг, 2012. Розд. 1. С. 5–47. URL : <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2191>. (дата звернення : 27.10.2025).
3. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Part three: Union policies and internal actions. Title XXII: Tourism. Article 195. Official Journal of the European Union, OJ C 202, 2016, pp. 135-135. URL : http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/art_195/oj. (date of application : 27.10.2025).
4. Damaged cultural sites in Ukraine verified by UNESCO. 2025. URL : <https://www.unesco.org/en/ukraine-war/damaged-cultural-sites>. (date of application : 29.10.2025).
5. European Commission. EU steps up support for Ukraine's culture and heritage. Enlargement and Eastern Neighbourhood. 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-steps-support-ukraines-culture-and-heritage-2025-07-11_en. (date of application : 28.10.2025).
6. Eurostat. Tourism statistics – annual results for the accommodation sector. Statistics Explained. 2024. URL : <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics->

explained/index.php?title=Tourism_statistics_-_annual_results_for_the_accommodation_sector (date of application : 26.10.2025).

7. Filipiak B., Dylewski M., Kalinowski M. Economic development trends in the EU tourism industry. Towards the digitalization process and sustainability. Quality & Quantity. 2023. № 57. Suppl 3. P. 321 – 346.

В. О. Пасічник, І. С. Зігунова

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

СУЧАСНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У роботі розглядаються теоретичні аспекти розвитку екологічного туризму: подано сутність дефініції «екологічний туризм» та охарактеризовано його функції. Визначено сучасні умови функціонування екологічного туризму в Україні, зазначено про зміщення вектору його розвитку в західні регіони держави. Зроблено акцент на важливості збереження природних туристичних ресурсів, інвестицій в туристичну інфраструктуру та державну підтримку туристичної галузі.

Ключові слова: екологічний туризм, функції екологічного туризму, туристична галузь.

The paper examines the theoretical aspects of the development of ecological tourism: the essence of the definition of "ecological tourism" is presented and its functions are characterized. The current conditions for the functioning of ecological tourism in Ukraine are determined, and the shift of the vector of its development to the western regions of the state is noted. The emphasis is placed on the importance of preserving natural tourist resources, investments in tourist infrastructure and state support for the tourism industry.

Keywords: ecological tourism, functions of ecological tourism, tourism industry.

Постановка проблеми. Туризм – одна з найбільш динамічних і конкурентоспроможних галузей світової економіки. Він становить від 40 до 70% ВВП у високорозвинених країнах світу та має міцні зв'язки з іншими галузями, що сприяють економічному зростанню регіонів. Навіть під час військових дій, у більшості регіонах нашої країни туристична галузь продовжує функціонувати, оскільки важливо не зупиняти економіку країни для її скорішого відновлення в майбутньому. На сьогоднішній день, екологічний туризм стрімко розвивається і набуває популярності у багатьох країнах. За допомогою екологічного туризму споживаї можуть відвідати куточки природи, непорушені господарською діяльністю людини,